

АЛЬТЕРНАТИВНІ НАПРЯМИ ЕНЕРГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Іванюк О. В., к.е.н.

Постановка проблеми. Важливим напрямом формування енергетичної безпеки є розвиток використання відновлювальних нетрадиційних джерел енергії. Особливою потребою в диверсифікації джерел енергозабезпечення характеризуються сільські території України, в яких економічний розвиток тісно пов'язаний з рівнем енергозабезпечення, стан якого на сучасному етапі незадовільний. Надійне, економічне, доступне, екологічно чисте енергетичне забезпечення є однією з найважливіших умов інноваційного розвитку сільських територій країни.

Ступінь вивчення. Дослідження проблем диверсифікації джерел енергопостачання та енергетичних ресурсів займає одне з провідних місць у наукових працях Шлемка В., Зінько І., Долинського А., Гелетухи Г., та інших. Вивченню проблеми розвитку сільських територій України приділяє увагу багато вітчизняних учених, зокрема Баланюк І.Ф., Губені Ю.Е., Месель-Веселяк В.Я., Павлов О.І., Саблук П.Т., Юрчишин В.В. Разом з тим, питання визначення ефективних напрямів енергозабезпечення сільських територій вимагає подальших досліджень.

Мета, об'єкт і методика досліджень. Метою дослідження є розробка теоретичних положень та практичних рекомендацій обґрунтування вибору економічних альтернатив використання біомаси й формування системи енергозабезпечення сільських територій. Об'єктом дослідження є процес визначення ефективних напрямів

енергетичного забезпечення сільських територій. Теоретичною і методологічною основою дослідження є системний підхід до вивчення економічних явищ, теоретичні розробки вітчизняних і зарубіжних вчених. Поставлені завдання зумовили використання абстрактно-логічного, аналітичного та монографічного методів.

Результати досліджень. На сучасному етапі, задачі розвитку сільських територій полягають в збереженні молодого покоління та створенні достойних умов для населення, що проживає в сільських населених пунктах. Важливим фактором, що впливає на вибір людьми місця проживання, є рівень якості життя, наявність робочих місць, розвиток інфраструктури, доступ до комунікацій. Кожен з цих елементів потребує наявності та доступності енергетичних ресурсів.

Удосконалення систем енергопостачання сільських територій є однією з необхідних умов економічного розвитку, підвищення рівня життя населення. Сучасний стан енергозабезпечення цих територій характеризується низьким технічним рівнем, надійністю і якістю, високими експлуатаційними затратами [5]. Динамічному розвитку цих територій сприятиме перехід на місцеві автономні джерела енергопостачання, зокрема і розширення використання біомаси та продуктів її переробки. Розсіяність споживачів на сільських територіях зумовлює низький рівень навантаження на місцеві мережі. Цим особливостям найбільшою мірою відповідають можливості малої енергетики.

Використання локальних (місцевих) енергетичних ресурсів дозволить не тільки сформуванню надійної та безпечної системи енергозабезпечення сільських територій, але і не збільшувати навантаження на загальнодержавні мережі енергопостачання [3, 92]. Поняття локальної системи енергозабезпечення, на нашу думку, означає енергетичну систему певної території, що забезпечує її енергопостачання на основі комплексного поєднання місцевих та залучених, відновлюваних та невідновлюваних енергетичних ресурсів.

Локальні енергетичні системи – відносно автономні структури, що не підвладні коливанням цін на традиційні енергоресурси та кризовим явищам в економіці. Нами запропоновано структурно-логічну схему локальної енергетичної системи, що передбачає безпосереднє використання відходів для енергозабезпечення та можливість подальшої переробки біомаси з метою підвищення теплотворної здатності та, відповідно ціни (рис. 1).

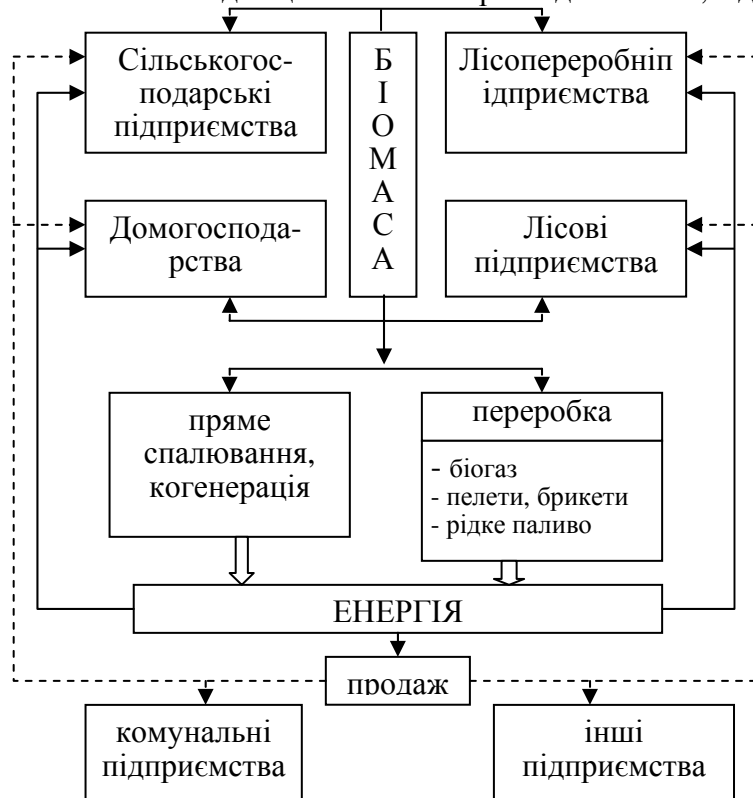

Рис. 1. Структурно-логічна схема локальної енергетичної системи

Локальні енергетичні системи доцільно створювати на основі існуючих енергетичних мереж для забезпечення потреб споживача, групи споживачів, населеного пункту чи іншої адміністративно-територіальної одиниці. Таке забезпечення може здійснюватися як за звичайного так і надзвичайного режимів. Місця створення локальних систем повинно відповідати потребам в енергетичних ресурсах населених пунктів з врахуванням розвитку виробництва, соціальної і побутової сфер. Розвиток цих систем забезпечує взаємовигідне використання ресурсів суміжних підприємств (територій) та оптимізацію режимів їх енергетичного постачання.

На сільських територіях можливе створення трьох видів локальних енергетичних систем: індивідуальні, комунальні та змішані. Індивідуальні енергетичні системи забезпечують потреби одного або декількох споживачів (домогосподарств або підприємств) за рахунок власних відходів. Комунальні системи орієнтовані на енергозабезпечення групи споживачів, шляхом використання ресурсів певної території, державних, комунальних підприємств та ін. Змішані локальні енергетичні системи можуть бути сформовані на основі ресурсно-технологічної інтеграції окремих енергетичних систем.

Застосування локальних енергетичних систем дозволяє вирішувати задачі енергозабезпечення на різних рівнях. На макроекономічному рівні – це створення енергорайонів віддалених від енергосистем зневисоким рівнем капітальних затрат; енергозабезпечення населення в умовах надзвичайних ситуацій; покращення екологічної ситуації. На регіональному рівні – забезпечення зайнятості населення, шляхом створення нових виробництв; створення прийнятних соціально-побутових умов для населення; можливість отримання додаткових енергетичних потужностей без будівництва нових генеруючих станцій. На мікрорівні локальні системи дозволяють сформувати ефективне енергозабезпечення підприємств, забезпечити роботу підприємств при відключенні енергії (аваріях) та можливість передислокації енергетичного обладнання; незалежність енергозабезпечення в районах з відсутнім централізованим енергопостачанням.

Створення локальної системи енергозабезпечення дозволяє забезпечити потреби сектору автономних споживачів на базі екологічних відновлюваних джерел енергії, що особливо актуально для регіонів, в яких відсутні газопроводи чи централізоване енергопостачання. Локальне енергозабезпечення сприяє зменшенню енергетичних втрат в результаті організації оптимальних систем та режимів функціонування енергетичних джерел та споживачів, облік кількості і якості енергії, що споживається, доступність його контролю і управління.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Важливість енергії як фактора стійкого розвитку сільських територій не викликає сумнівів. Сільські території визначають не тільки агропродовольчий потенціал держави, але й містять значний ресурс відновлюваної біоенергії. Використання відновлюваних енергетичних ресурсів дозволить знизити залежність населених пунктів від централізованого постачання та зміни цін на традиційні енергоресурси, зменшить екологічне навантаження на навколишнє середовище та дозволить формувати незалежний потенціал локально споживаної енергії.

В зв'язку з цим, основними задачами інноваційного розвитку сільських територій і агропромислового комплексу є забезпечення надійного і економічного енергозабезпечення сільськогосподарських споживачів і побутових потреб, підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва на основі надійного та економічного енергетичного забезпечення та створення комфортних умов проживання сільського населення.

Перспективами подальших досліджень щодо піднятої проблеми є розробка механізму створення локальної системи енергозабезпечення сільських територій за рахунок місцевих відновлюваних ресурсів.

Використані джерела інформації

1. Гончаренко І. В. Соціально-економічний розвиток сільських територій регіону:

проблеми теорії та практики : [монографія] / І. В. Гончаренко. – Львів : ІРД НАНУ, 2009. – 370 с.

2. Злобин А. Основы разработки отраслевых комплексных программ рационального энергопользования и энергосбережения / А. Злобин, В. Курятов, А. Мальцев, Г. Романов // Энергетическая политика. – 2003. – № 4. – С. 29–35.

3. Крупін В. Є. Перспективи використання відновлюваних та нетрадиційних джерел енергії на сільських територіях у контексті сталого розвитку України / В. Є. Крупін, Ю. Р. Злидник // Управління розвитком. – №4(101). – 2011. – С. 91–93.

4. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2007№ 1158 // Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua/](http://zakon.rada.gov.ua/).

5. Рожко А. О. Сталий розвиток України в контексті використання відновлювальних та нетрадиційних джерел енергії[Електронний ресурс] / А. О. Рожко. – Режим доступу : www.confcontact.com/2007may/1_rozhko.htm.

6. Саблук П. Т. Концепція розвитку сільських територій до 2030 року (проект) / [П. Т. Саблук, М. Й. Малік, О. Г. Булавка та ін.]. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», УААН. – 46 с.